

Uloga akademika Žarka Dadića u razvitku Zavoda za povijest i filozofiju znanosti te njegova istraživanja hrvatske znanstvene baštine

Autorica daje prikaz uloge Žarka Dadića u djelatnosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti od njegova osnutka do danas. Dadić je započeo i cijeli radni vijek vezao uz taj zavod, a s njime je ostao povezan i do današnjih dana kao njegov voditelj.

Ključne riječi: Zavod za povijest i filozofiju znanosti, povijest znanosti, Žarko Dadić

Godine 2015. navršile su se dvije važne obljetnice vezane uz život i djelovanje akademika Žarka Dadića, dugogodišnjeg voditelja Zavoda za povijest i filozofiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Svoj profesionalni znanstveni angažman započeo je pred 55 godina u Akademijinom Institutu za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih nauka, osnovanom 1960. godine. Ta se znanstvena jedinica s vremenom razvijala i prolazila kroz organizacijske transformacije. Kontinuirano djeluje punih 55 godina te danas nosi naziv Zavod za povijest i filozofiju znanosti. Istovremeno s tom obljetnicom, a povodom 85. godišnjice života akademika Žarka Dadića, organiziran je 30. listopada 2015. u velikoj dvorani palače Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti znanstveni skup *Doprinos proučavanju povijesti i filozofije znanosti*, te je ovaj rad nastao prema izlaganju s tog skupa.

Povijest znanosti je područje u kojem akademik Žarko Dadić intenzivno stvara i djeluje već preko pola stoljeća. Unutar šireg spektra različitih područja znanosti posebno je usmjeren istraživanju povijesti egzaktnih znanosti u Hrvata. Objavio je do sada sedamnaest autorskih knjiga i stotinjak znanstvenih radova, a naglasak u njegovom radu uvijek je na obradi neistražene građe te rješavanju nepoznatih pitanja i fundamentalnih problema. Pojedine značajke njegova rada ostaju nepromijenjene čitavo to vrijeme od ranih uradaka do najnovijih istraživanja. U njegovim radovima vrlo često povijest znanosti povezuje se s poviješću filozofije te se međusobno isprepliću i dopunjavaju s ciljem boljeg sagledavanja cjelokupnog razvitka ljudskog stvaralaštva. Akademik

Dadić autor je kapitalnih djela iz povijesti znanosti u Hrvata, sudionik mnogobrojnih domaćih i inozemnih znanstvenih skupova, te suradnik važnih projekata kojima je više od pola stoljeća kontinuirano i značajno doprinio poznavanju hrvatske znanstvene i kulturne baštine u europskom kontekstu. Pored intenzivne znanstvene djelatnosti, bio je predavač na sveučilištima u Zagrebu, Splitu, Dubrovniku i Zadru te mentor brojnih diplomskih, magistarskih i doktorskih radnji kroz koje je nove naraštaje uvodio u znanstveni rad.

Od samih početaka osnivanja Akademijina Instituta za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih nauka, na poziv akademika Željka Markovića Žarko Dadić uključuje se u rad Instituta.¹ Premda se i prije tog vremena zanimao za znanstveni rad, njegov je profesionalni znanstveni angažman započeo pred 55 godina u svojstvu djelatnika Akademijina Instituta.² Kontinuirano, preko pola stoljeća, svojim istraživanjima doprinosi radu i razvoju te znanstvene jedinice koja danas nosi naziv Zavod za povijest i filozofiju znanosti HAZU. Bio je dugogodišnji upravitelj Zavoda, a posljednjih je dvadesetak godina i njegov voditelj. Jedno je vrijeme od 1990. do 1994. godine bio i ravnatelj Istraživačkog centra svih Akademijinih znanstvenih jedinica u Zagrebu i izvan njega.

Aktivan djelatnik od prvih dana zasnivanja Akademijine jedinice za istraživanja povijesti i filozofije znanosti i danas kao voditelj doprinosi nesmanjenim intenzitetom rada i velikom produktivnošću. Stoga je 55. obljetnica osnutka i rada Akademijina Zavoda za povijest i filozofiju znanosti ujedno i 55. obljetnica kontinuiranog znanstvenog i profesionalnog djelovanja akademika Žarka Dadića u sklopu tog Zavoda, kojemu kroz čitav taj period na različite načine znanstvenoistraživački i organizacijski doprinosi.

U vrijeme osnutka 1960. godine Institut za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih nauka, po tadašnjim je pravilima poslovao kao samostalan institut, a Akademija mu je bila osnivač.³ Tada je Akademija imenovala Savjet tog Instituta kojem je predsjednik bio akademik Željko Marković, mentor mladog profesora Žarka Dadića, a prvi direktor Instituta bio je Mirko Dražen Grmek, naš istaknuti povjesničar biomedicinskih znanosti i znanstvenik svjetskog glasa. Upravo je on u svojoj intelektualnoj biografiji *Život, bolest i povijest* istaknuo ulogu akademika Žarka Dadića u radu i organizaciji znanstveno-istraživačkog rada u Institutu, već u prvim godinama njegova osnivanja.⁴ Akademijin Institut bio je sredina koja je mladom istraživaču Žarku Dadiću pružila polazište prema novim znanjima i usmjerenjima. Svoje matematičke i prirodoznanstvene temelje obogaćivao je u povijesnom i filozofskom kontekstu. U

1 Početak suradnje s mentorom Željkom Markovićem i prve godine rada u Akademijinu Institutu za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih nauka prikazane su u knjizi Žarko Dadić, *U vrtlogu izopačenih stavova*, Izvori, Zagreb 2012, 32-50.

2 Premda govorimo o 55. obljetnici rada akademika Žarka Dadića u Akademijinu Zavodu, njegov interes i djelovanje u području povijesti znanosti započinje znatno ranije. Prva je predavanja o povijesti znanosti održao još kao student 1953. i 1955. godine.

3 Ibid., 36-37.

4 Mirko Dražen Grmek, *Život, bolest i povijest*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb 2000.

okvirima rada na Institutu stjecao je nova znanja i dopunjavao ih u suradnji s drugim institucijama, istraživačkim ustanovama i kontaktima s uglednim domaćim i stranim znanstvenicima i povjesničarima znanosti.

Prve godine rada u Institutu i suradnja s tadašnjim direktorom Instituta Mirkom Draženom Grmekom utjecala je na mladog istraživača. U tom periodu formiraju se značajne smjernice i karakteristike Dadićeva pristupa istraživanjima kojima će ostati dosljedan do današnjih dana. U svojoj disertaciji, koju je izrađivao prvih godina službe, obradio je problem Boškovićeve određivanja staza kometa i njegovu metodu, komparirajući je s radovima drugih znanstvenika koji su se bavili tom problematikom. U radu se bazirao na astronomskoj i fizikalnoj teoriji uz obilato korištenje matematičke metodologije.⁵ Tada je bio uvjerenja kako će taj pristup zadržati i u buduće te da sociološki aspekti povijesti znanosti u njegovim istraživanjima neće biti primarni. Međutim Mirko Dražen Grmek ga je savjetovao da poveže povijest znanosti s općom povijesti, smatrajući kako temeljne struke neće nikada priznati njihovu povijest, što se kasnije pokazalo točnim, te je takav pristup povijesti znanosti bitno odredio njegova daljnja istraživanja.

Zbog velikog broja i raznolikosti angažmana koje je akademik Žarko Dadić imao tijekom radnog vijeka pokušat će sažeti i u osnovnim crtama prikazati početke njegovih interesa za rad na hrvatskoj prirodnoznanstvenoj baštini, glavne karakteristike njegovih istraživanja i doprinose koje je ostvario radeći u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti kroz posljednjih 55 godina.

Kada je započinjao sa znanstveno-istraživačkim radom, početkom šezdesetih godina prošlog stoljeća, istraživanja iz povijesti egzaktnih znanosti bilo je vrlo malo. U to vrijeme postojala su samo fragmentalna istraživanja pojedinih tema iz znanstvene baštine Hrvata. Žarko Dadić za njih je pokazivao zanimanje još u vrijeme kada je 1949. upisao studij matematike na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Imao je vrlo široke interese i znanja te je lako povezivao matematiku i prirodne znanosti s društvenim znanostima, a povijest znanosti upravo se dobro uklapala u takvu vezu. U nekim svojim djelima ističe kako je postojala još jedna važna značajka koja je presudno utjecala na njegovo opredjeljenje u kojem će se području kasnije specijalizirati.⁶ Vodio ga je misao kako je hrvatska znanstvena baština značajan i dragocjen dio hrvatske kulturne baštine, a kultura i jezik određuju naciju. To je smatrao osobito važnim i to ga je potaknulo da se postupno zainteresira a kasnije i usmjeri istraživanju hrvatske znanstvene baštine. Akademik Žarko Dadić o prilikama u to vrijeme piše: „Hrvatska kulturna baština je u doba mog studija bila istraživana samo u nekim aspektima, pretežno u povijesti hrvatske književnosti i povijesti likovnih umjetnosti u Hrvata. A i istraživanje hrvatske kulturne baštine je imalo znatnih teškoća, jer se individualnost hrvatske baštine mogla tek ograničeno istaknuti. Hrvatsko ime je bilo nepoželjno a istraživanja hrvatske kulturne baštine su se morala što je više moguće uklopiti u jednu

⁵ Dadić, *U vrtlogu izopačenih stavova*, 44, 45.

⁶ *Ibid.*, 21-23.

nepostojeću jugoslavensku kulturnu baštinu.⁷ U to doba hrvatska je kulturna baština bila samo djelomično istražena. Velika područja hrvatske prirodnoznanstvene i filozofske baštine bila su gotovo nedodirnuti. Svijest o takvim prilikama potaknula je Žarka Dadića da već u vrijeme studija započne pisati članke iz hrvatske prirodnoznanstvene baštine oslanjajući se na malobrojnu postojeću literaturu u svezi s hrvatskom matematičkom, fizikalnom i astronomskom baštinom. Posebno su ga zanimala teme o velikanima znanosti kojima će se kroz pojedine faze nastaviti baviti tijekom čitavog radnog vijeka. Od istaknutih znanstvenika do tada se najviše istraživalo djelovanje Ruđera Boškovića i Marina Getaldića. Međutim ono što je važno istaknuti kao značajku onodobnih istraživanja iz hrvatske znanstvene baštine jest činjenica da je do tada postojalo svega nekoliko dobrih radova i to posebno radovi koje su načinili Vladimir Varićak, Juraj Majcen, Željko Marković i Stanko Hondl, čije je radove osobito cijenio; oni su mu bili svojevrsnim uzorom. Pored tih malobrojnih, dobrih radova iz povijesti znanosti bilo je nešto više onih nekritičkih uradaka kod kojih nije bila korištena znanstvena metodologija povijesti znanosti te ih je trebalo revidirati i revalorizirati.⁸ Uz to, u vrijeme kada je Žarko Dadić započinjao s istraživanjima veći dio sačuvane znanstvene baštine uglavnom nije bio proučavan. Stoga je smatrao kako je potrebno započeti sustavno istraživanje svih značajnijih tekstova hrvatskih autora te ih postaviti u kontekst općeg razvitka znanosti i ocijeniti u kojoj mjeri su u skladu s tim. Već u to vrijeme držao je da nedostaje prikaz hrvatske znanstvene baštine u cjelini i njenom razvoju, te je upravo s tom nakanom kao mladi znanstvenik planirao svoja buduća istraživanja s ciljem objavljivanja sinteze razvitka znanosti u Hrvata.⁹ Prelaskom na Institut za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih nauka 1960. godine njegov interes za hrvatsku znanstvenu baštinu dobiva jednu drugu, profesionalniju dimenziju i Dadić započinje intenzivan rad na istraživanjima povijesti znanosti u Hrvata. Premda je prve kritičke rasprave o radovima Ruđera Boškovića i njegovu prinosu znanosti povezivao s temeljnim strukama (matematikom, fizikom i astronomijom), postupno se usmjerio povezivanju povijesti znanosti s općom povijesti.¹⁰

7 Ibid., 21.

8 Pojedini podaci iz hrvatske znanstvene baštine pojavljivali su se tijekom prve polovine 20. stoljeća u radovima književnih povjesničara. No takvi radovi bili su fokusirani na druge aspekte, te su s aspekta povijesti znanosti bili samo početna informacija i putokaz u kojem smjeru treba nastaviti istraživati.

9 Prva svoja iskustva, susrete i kontakte u uredništvima pojedinih časopisa kao npr. *Matematičko-fizičkog lista*, te opće ozračje ideoloških i političkih prilika koje je u to vrijeme vladalo opisano je u knjizi *U vrtlogu izopačenih stavova*, 23-28; te u knjizi Žarko Dadić, *Egzaktne znanosti u Hrvatskoj u ozračju politike i ideologije (1900-1960)*, Izvori, Zagreb 2010.

10 Taj problem prisutan je i danas u povijesti pojedinih znanosti, kao i šezdesetih godina prošlog stoljeća. Ipak, nije ista situacija kod svih područja. Tako se primjerice povijest medicine smatra dijelom medicine, ali suprotno tome to nije slučaj kod povijesti matematike ili povijesti fizike. Taj se stav, koji je zauzet polovicom prošlog stoljeća, u slučaju egzaktnih znanosti zadržao do današnjih dana. U tim područjima temeljne struke nikada nisu prihvale ili priznale svoju povijest kao dio struke, premda je evidentno da se njome ne mogu baviti opći povjesničari. Takve prilike imaju dugoročne posljedice na razvoj istraživanja u području povijesti egzaktnih znanosti, a posebno su velike poteškoće u obra-

Žarko Dadić ostvario je zapažene rezultate i projekte već u prvim godinama svog istraživanja u Akademijinu Institutu za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih nauka. Kao plod njegova rada nastalo je nekoliko zapaženih djela u izdanju Akademije, u okviru aktivnosti potaknutih 400. obljetnicom rođenja Marina Getaldića. Organizirao je međunarodni znanstveni skup posvećen Marinu Getaldiću te je bio urednik zbornika radova sa skupa.¹¹ Potom je kritički priredio sabrana djela Marina Getaldića, koja su se u izdanju Akademije tiskala prvo na latinskom (Marin Getaldić *Opera omnia*),¹² a zatim u prijevodu na hrvatski jezik.¹³ U sabranim djelima svako Getaldićevo djelo popratio je uvodnom raspravom. Objavljivanjem tih djela načinjen je temelj daljnjim istraživanjima jer je vrijedna građa o Marinu Getaldiću, najvažnijem hrvatskom matematičaru i fizičaru, koji je djelovao na prijelazu iz 16. u 17. stoljeće, postala dostupna budućim istraživačima.¹⁴ Rad na ovom velikom projektu obilježavanja 400. obljetnice rođenja Marina Getaldića priskrbio je Žarku Dadiću prva velika međunarodna priznanja. Tako ga je 1968. godine profesor Pierre Costabel predložio za člana Međunarodne akademije za povijest znanosti.¹⁵ Dopisni je član Međunarodne akademije za povijest znanosti u Parizu od 1971. do 1981. godine, a njen djelatni član postaje 1981. godine. Također od tog perioda obnaša nekoliko uglednih funkcija. Predsjednik je Odjela za povijest znanosti Hrvatskoga prirodoslovnog društva od 1976. do 1990. godine, a od 1981. do 1985. predsjednik je Nacionalnog komiteta za astronomiju Jugoslavije. Član suradnik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti postaje 1978., a redoviti je član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od 1992. godine.¹⁶

zovanju, specijalizaciji i osposobljavanja mladih istraživača za rad u tom području, čime se zapravo postupno struka potihno gasi i izumire.

- 11 Zbornik sa znanstvenog skupa povodom 400. godišnjice rođenja *Radovi međunarodnog simpozija „Geometrija i algebra početkom XVII. stoljeća“* (ur. Žarko Dadić), Institut za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih nauka, Zagreb 1969.
- 12 Marini Ghetaldi, *Opera omnia*, Institut za povijest prirodnih, matematičkih i medicinski nauka Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb 1968.
- 13 Marin Getaldić, *Sabrana djela*, I (ur. Žarko Dadić), Institut za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih nauka Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb 1972. U ovom svesku objavljeni su prijevodi sljedećih Getaldićevih djela: *Prošireni Arhimed ili o uspoređivanju težine i obujma tijela različite vrste; Neki stavci o paraboli sada prvi put otkriveni i na svjetlo izdani; Zbirka različitih problema; Dopuna Apoloniju galskom ili Oživjeli preostali dio geometrije dodira Apolonija Pergejskog; Oživljeni Apolonije ili Obnovljena geometrija nagiba Apolonija Pergejca; Oživljeni Apolonije ili Obnovljena geometrija nagiba Apolonija Pergejca*; knjiga druga.
- 14 Zbog obima i složenosti poslova na izdanju *Sabranih djela*, I, u tom su svesku objavljeni prijevodi svih Getaldićevih djela osim njegova posljednjeg, najopsežnijeg i najvažnijeg djela *O matematičkoj analizi i sintezi*, u kojem na raznorodnoj građi primjenjuje novu algebarsku analizu i simboličku algebru. Opširnije o radu na godišnjici Marina Getaldića te prilikama i događanjima koja su pratila izdavanje njegovih sabranih djela vidi: *U vrtlogu izopačenih stavova*, 47-49, 125-127, 263-268.
- 15 O tome piše u: Dadić, *U vrtlogu izopačenih stavova*, 49-50.
- 16 Pored toga bio je predsjednik Nacionalnog odbora za povijest znanosti Jugoslavije. Godine 1992. član je osnivač Hrvatskog astronomskog društva (HAD) te od 1992. do 1996. i prvi predsjednik tog društva. Također je član Hrvatskog matematičkog društva i član History of Science Society (Društvo za povijest znanosti) u Sjedinjenim Američkim Državama.

Nekoliko godina nakon rada na objavljivanju Getaldićevih sabranih djela, na poticaj profesora Vladimira Filipovića, Žarko Dadić uključuje se u vrijedan projekt prevođenja i objavljivanja glavnog Boškovićeve djela *Teorija prirodne filozofije*.¹⁷ Prijevod djela na hrvatski jezik načinio je Jakov Stipišić, dok je akademik Dadić načinio dugotrajan i zahtjevan posao revizije prijevoda Boškovićeve djela. Tim izdavačkim pothvatom šira je kulturna i znanstvena zajednica dobila izdanje ovog značajnog Boškovićeve djela na hrvatskom jeziku, dragocjenu građu za rad budućim istraživačima.¹⁸

Paralelno s navedenim projektima prijevoda, revizije i objavljivanja kapitalnih djela znanstvene baštine, ne samo hrvatske već i svjetske, Žarko Dadić radio je na istraživanjima obimne arhivske građe, velikog broja rukopisa i djela koja će mu kasnije poslužiti za izgradnju prve sinteze povijesti egzaktnih znanosti u Hrvata. U svom radu uglavnom se fokusirao na istraživanja dotada neistražene građe. Na taj način postupno se pripremao za novu fazu rada u kojoj se značajnije posvećuje pisanju knjiga. Preko pola stoljeća intenzivnog rada rezultiralo je pored uredničkih knjiga, velikim brojem rasprava i nizom od sedamnaest autorskih knjiga iz područja povijesti egzaktnih znanosti. Radeći i danas s nesmanjenim tempom, pred dvije je godine započeo novi niz od osam sinteza povijesti znanosti i prirodne filozofije u Hrvata u različitim periodima razvoja te na tome trenutačno radi. Prvi je svezak najavljenog niza objavljen 2015. godine s naslovom *Povijest znanosti i prirodne filozofije u Hrvata, sv. I, Srednji vijek* (Izvori, Zagreb 2015). U uvodu knjige Dadić piše kako upravo taj niz sinteza smatra svojim životnim djelom.

Budući da su egzaktne znanosti hrvatskog srednjovjekovlja općenito slabije poznate od novijih razdoblja, ova knjiga nastala je kao rezultat Dadićevih recentnih istraživanja te daje potpuniji prikaz razvoja znanosti u tom periodu.

Ova nova sinteza razvika znanosti u Hrvata razlikuje se od prethodnih ne samo višestruko povećanim obimom koji je nastao zbog dodavanja novih spoznaja. Prvenstveno se to odnosi na širinu znanosti koja se u njoj obrađuje. Premda je naglasak na povijesti matematike, fizike i astronomije, znatno je prošireno područje istraživanja dodavanjem skupa bliskih znanstvenih područja. To uključivanje drugih područja povijesti znanosti (povijest biologije, kemije, alkemije, medicine, tehnike, meteorologije...) dodatno obogaćuje prikaz razvoja znanosti u Hrvata čineći ga zanimljivim širem krugu čitatelja. Posebnu pažnju Žarko Dadić posvećuje najstarijim razdobljima kada govori o matematičkim, astronomskim i fizikalnim znanjima Hrvata u staroj postojbini. Budući da u tom periodu nije bilo pisanih tekstova, ondašnja znanja Dadić rekonstruirao služeći se arheološkim i lingvističkim istraživanjima. Detaljno opisuje prva empirijska

17 Josip Ruđer Bošković, *Teorija prirodne filozofije*, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb 1974.

18 Profesor Vladimir Filipović za taj se posao obratio akademiku Željku Markoviću sa zamolbom da to načini on ili da preporučí nekoga tko bi mogao taj posao preuzeti, te je tako posao preusmjeren na Žarka Dadića koji je preporučio klasičnog filologa Jakova Stipišića s kojim je do tada mnogo suradivao, na tekstovima iz teorijske astronomije i o plimi i oseci mora, te je obavio stručnu reviziju Stipišićeva prijevoda. Opširnije je rad na prevođenju ovog djela opisan u knjizi *U vrtlogu izopačenih stavova*, 126-128.

astronomska znanja starih Hrvata te pokazuje kako su bila otprilike na istoj razini kao i znanja svih drugih starih naroda koji su početkom srednjeg vijeka stizali u Europu. Zaključuje da su Hrvati u času svog doseljenja u novu postojbinu imali prirodnoznanstvena znanja koja su bila upravo tolika da su omogućavala nesmetano primanje novih znanja starosjedilaca i susjednih naroda. Komparacijom i znanstvenim argumentima pokazuje kako su u prvo vrijeme i jedna i druga znanja bila ispremiješana, što se rekonstruiralo na temelju sačuvane materijalne kulture. Ističe kako su Hrvati, nasljeđujući znanja starih Ilira i Rimljana, unaprijedili svoja matematička i astronomska znanja te su početkom 9. stoljeća, već u prva dva stoljeća nakon doseljenja u novu domovinu bili potpuno uklopljeni u zapadnoeuropsku kulturu i znanost.

Zbog raznolikosti, obima te širine svih tekstova i tema koje su obrađene u knjigama Žarka Dadića, nije jednostavno načiniti kratak i sveobuhvatan prikaz tog opusa, te pri tom najvažnije izdvojiti i rekonstruirati u glavnim mislima i doprinosima. Stoga ću nastojati tematski grupirati glavna područja Dadićevih istraživanja u postojećem širokom rasponu sadržaja koje djelima obuhvaća, te izdvojiti osnovne karakteristike njegovih knjiga uz isticanje najvažnijih značajki njegova pristupa radu.

Oduvijek je smatrao da se povijest znanosti i povijest filozofije moraju povezivati i međusobno dopunjavati da bi se potpunije sagledao kompleksni razvitak ljudskog stvaralaštva. U svojim istraživanjima povijesti znanosti posebno je vodio računa i o onome što se događalo u povijesti filozofije, osobito kada se radilo o razdobljima srednjeg vijeka, renesanse te do ranog novovjekovlja. Poznavajući i ističući bit znanstvenih problema, ideja i koncepcija u njihovu razvoju, kada god je to potrebno i moguće, Dadić uspostavlja vezu između područja povijesti znanosti i povijesti filozofije. Pri tom zadržava metodološki pristup povjesničara znanosti. Transformacije u znanosti prožete filozofskim koncepcijama i problemima koji su relevantni za razvoj znanosti tumači u sklopu svoje metodologije, što je različito od metodologije filozofa. Karakteristično je za rad Žarka Dadića da u svojim knjigama često ističe pojedine filozofske probleme koji su potrebni u sagledavanju razvitka znanosti. Također vrlo često ističe filozofski temelj pojedinih znanstvenih problema, osobito u starijim razdobljima gdje prirodna filozofija zauzima značajan dio njegovih istraživanja i razmatranja.

Opsežno je područje istraživanja i raspon tema koje su obuhvaćene u djelima Žarka Dadića. Razmatrajući razvoj znanosti u Hrvata, on analizira najstarije spoznaje koje su posjedovali prije dolaska na ove prostore. Istražuje razvoj ideja još od empirijskih spoznaja prvobitnih zajednica, preko antike u kojoj nastupaju velike konceptualne promjene u znanosti. Antičku znanstvenu i filozofsku baštinu temeljito izučava jer su to polazišta razvoja zapadnoeuropske znanosti. Zanimljiv je način na koji pokazuje kako se u antici oblikovala i naslijeđena znanja prenose, unapređuju i transformiraju. Ističe važnost tog perioda i antičke znanstvene tradicije u kojoj se po prvi puta sustavno oblikuje pojam znanosti, što je temelj daljnjeg razvoja zapadnoeuropske znanosti do današnjih dana. U svojim djelima kontinuirano naglašava i provlači niti antičkog znanstvenog i filozofskog nasljeđa i s pomoću njega rekonstruirala razvoj znanosti tijekom

srednjovjekovlja, renesanse, te djelomično i novovjekovlja. U kasnijim periodima, koje obrađuju njegove knjiga, potpuno je drugačiji odnos znanosti i filozofije, te je ta veza znatno slabije izražena, budući da se nakon renesanse znanost autonomno razvija, bez znatnijeg utjecaja filozofije. S obzirom na vremensku granicu Žarko Dadić svoja istraživanja razvoja znanosti završava s drugom polovicom XX. stoljeća.

***

Kako je od mladog znanstvenika postupno stasao i razvijao se, pa je danas najeminentniji povjesničar znanosti kod nas, tako je i oblik njegova znanstvenog rada i djelovanja postupno prolazio transformacije. Premda se profesionalno i sustavno počeo baviti istraživanjima povijesti znanosti pred punih pedeset pet godina, u prvih je petnaestak godina uglavnom pisao i priređivao znanstvene radove, rasprave te uredničke knjige iz tog područja.¹⁹

Nakon te faze slijedio je period u kojem započinje s radom na pisanju autorskih knjiga, čime se i danas intenzivno bavi, o čemu svjedoči i podatak da mu je u posljednjih šest godina objavljeno šest novih djela. Prva knjiga koju je objavio nosi naslov *Razvoj matematike – Ideje i metode egzaktnih znanosti* (Školska knjiga, Zagreb 1975). Tiskana je pred točno 40 godina, i bila je početak niza knjiga koje se sadržajno, tematski i strukturno mogu razdijeliti u tri osnovne skupine. U prvu skupinu ulaze knjige koje govore o općem razvitku ideja i metoda u matematici, fizici i astronomiji, u kojima se pored razvoja ideja i pojedinih teorija govori i o metodologiji povijesti znanosti, njenom određenju i ulozi u znanosti (vidi djela: *Razvoj matematike*, Školska knjiga, Zagreb 1974., *Povijest ideja i metoda u matematici i fizici*, Školska knjiga, Zagreb 1992., a srodne teme obrađuje i u posebnim poglavljima nekih novijih djela).

Druga skupina knjiga su dvojezične hrvatsko-engleske monografije o životu, radu i doprinosima velikana hrvatske znanosti i filozofije: *Ruđer Bošković* (Školska knjiga, Zagreb 1987, 1990, 1998), *Herman Dalmatin – Hermann of Dalmatia* (Školska knjiga, Zagreb 1996) i *Franjo Petriš – Franciscus Patricius: njegova prirodnofilozofska i prirodnoznanstvena misao* (Školska knjiga, Zagreb 2000). Monografija o Ruđeru Boškoviću nastala je kao rezultat dugogodišnjeg istraživanja njegova života i rada, te je doživjela nekoliko izdanja. Pored ove monografije u izdanju Školske knjige Bošković je tema i jedne od novijih knjiga Žarka Dadića pod naslovom *Radovi Ruđera Boškovića iz teorijske astronomije i nebeske mehanike* (Sveučilišna knjižara, Zagreb 2014).²⁰ Djelo obuhvaća jedno od područja u kojem je Bošković dao izniman doprinos, a koji dosada nije bilo u potpunosti istražen. To je područje Žarko Dadić započeo istraživati pred pedesetak godina priređujući svoju doktorsku disertaciju, a u novoj je knjizi produbio i objedinio svoja višegodišnja istraživanja Boškovićevih radova iz teorijske astronomije

19 Vidi bilješke 11, 12 i 13.

20 Žarko Dadić započeo se baviti astronomskim istraživanjima sredinom prošlog stoljeća. Kako i sam navodi u svojoj knjizi *U vrtlogu izopačenih stavova*, istraživanja Boškovićevih radova iz teorijske astronomije skrenula su njegov angažman u sasvim novom smjeru. O tome vidi opširnije u Žarko Dadić, *U vrtlogu izopačenih stavova*, Izvori, Zagreb 2012, 46.

i nebeske mehanike.²¹ U sklopu tih istraživanja kritički je ocijenio Boškovićeve radove o novootkrivenom planetu Uranu, Boškovićeve radove o eliptičkim stazama nebeskih tijela i druge Boškovićeve radove iz teorijske astronomije.

Treća tematska skupina djela Žarka Dadića je najbrojnija od ukupno devet autor-skih knjiga i obuhvaća sintezu iz povijesti egzaktnih znanosti u Hrvata načinjene za različita povijesna razdoblja. Prva je objavljena pred tridesetak godina, točnije 1982. godine, u izdanju Sveučilišne naklade Liber, pod naslovom *Povijest egzaktnih znanosti u Hrvata do kraja 18. stoljeća* (sv. I) i *Povijest egzaktnih znanosti u Hrvata od kraja 18. stoljeća do početka 20. stoljeća* (sv. II). To je bila prva sinteza povijesti znanosti kod nas u kojoj je razvoj znanosti u Hrvatskoj bio predstavljen na oko 750 stranica teksta podijeljenog u dva sveska.

Nakon prve sinteze, nastavljaajući rad na istraživanjima dotada nepoznate građe, s vremenom je akumulirao brojne nove zaključke, spoznaje i uvide, te načinio veći broj pojedinačnih rasprava koje je odlučio objediniti. Tako je desetak godina nakon prve sinteze u dva sveska krenuo u objavljivanju novog niza knjiga u kojima će znatno detaljnije nego prvi puta izložiti povijest egzaktnih znanosti u Hrvata. Premda je i prije bio nagrađivan za svoj rad, ta su mu djela koja započinje izdavati početkom 1990-ih godina priskrbila nova priznanja.²²

Od 1991. do 2010. objavio je niz od šest knjiga u kojima je obuhvatio cjelokupni razvoj znanosti u Hrvata od prvih empirijskih znanja prije dolaska na ove prostore do šezdesetih godina dvadesetog stoljeća. Kronološkim slijedom objavljivanja navedena, to su sljedeća djela: *Egzaktne znanosti hrvatskog srednjovjekovlja*, Globus, Zagreb 1991; *Hrvati i egzaktne znanosti u osvitu novovjekovlja*, Naprijed, Zagreb 1994; *Egzaktne znanosti u Hrvata u doba prosvjetiteljstva*, Matica hrvatska, Zagreb 2004; *Egzaktne znanosti u Hrvata u postprosvjetiteljskom razdoblju*, Ljevak, Zagreb 2007; *Egzaktne znanosti u Hrvatskoj u ozračju politike i ideologije (1900-1960)*, Izvori, Zagreb 2010;

21 Prve radove iz tog područja počeo je objavljivati pred više od pedesetak godina. Vidi: Žarko Dadić, „Boškovićevi radovi o određivanju staze kometa“, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, sv. 325, Zagreb 1962, 189-310; Žarko Dadić, Ruđer Bošković i problem određivanja staze Urana, *Almanah Bošković 1964-1965*, Zagreb 1965, 197-213; Žarko Dadić, „Boškovićev doprinos rješenju problema određivanja staze kometa“, *Almanah Bošković 1963*, Zagreb 1963, 103-115; Žarko Dadić, „Boškovićev kriterij za određivanje vrste staze nebeskog tijela iz zadane sile, brzine i smjera u zadanoj tački i njegov odnos prema drugim kriterijima“, *Rasprave i grada za povijest nauka*, sv. 2, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb 1966, 161-170; Žarko Dadić, „Boškovićeva istraživanja eliptičnih staza nebeskih tijela“, *Almanah Bošković 1966-1967*, Zagreb 1966, 186-202; Žarko Dadić, „On the application of the supposition of the uniform velocity in a straight line at determination of the orbits of comets“, *Glasnik matematičko-fizički i astronomski*, god. XVII, br. 1-2, Zagreb 1962, 77-80.

22 Tako je godine 1991. dobitnik nagrade Republike Hrvatske za znanost „Bartol Kašić“, zatim je 1995. laureat nagrade „Josip Juraj Strossmayer“ Zagrebačkog velesajma i HAZU, nakon toga 2002. godine laureat je nagrade za životno djelo „don Frane Bulić“ u području znanosti *Slobodne Dalmacije*, a dobitnik je i nagrade Matice hrvatske „Oton Kučera“ za godinu 2004. Dobitnik je i brojnih drugih priznanja za svoj rad.

Egzaktne znanosti u Hrvata u doba kulturnog i znanstvenog preporoda (1835-1900), Izvori, Zagreb 2010.

Sinteze povijesti znanosti Žarka Dadića dragocjena su i obimna djela, bogata znanstvenim tezama i novim saznanjima. Svi koji su čitali njegove rasprave i knjige znaju da Dadić pisanju pristupa na način da izlaže izvorne teze i radove temelji na rezultatima vlastitih istraživanja.

U svojim djelima obuhvaća razvoj glavnih ideja i metoda u matematici i fizici, ali i recepciju tih ideja u Hrvata te doprinose hrvatskih autora. Događanja u zapadnoeuropskoj znanstvenoj sredini opisuje s refleksijom na znanstvena događanja u Hrvatskoj te znanstvenom argumentacijom potkrjepljuje rezultate istraživanja i dolazi do novih zaključaka. U svojim tekstovima prisjetio nas je na brojne zaboravljene hrvatske znanstvenike. Istražio je, prikazao i znanstvenim argumentima potkrijepio doprinos više istaknutih hrvatskih znanstvenika i filozofa, od kojih su mnogi bili relativno slabo poznati i dotada nedovoljno istraženi. Istraživao je pored toga i rad onih znanstvenika koji nisu prepoznatljivi u europskom kontekstu, ali su doprinosili razvoju znanstvene sredine u Hrvatskoj, osnivanju važnih znanstvenih institucija i razvoju školskog sustava. Posebno područje njegova interesa jest istraživanje stoljetnog doprinosa crkvenih redova razvoju znanosti te kulturne i znanstvene sredine u Hrvata te promicanje tog važnog doprinosa. Za potrebe toga rada načinio je velik broj arhivskih istraživanja i u svojim radovima istaknuo važnost doprinosa mnogih hrvatskih prirodnoznanstvenika i mislilaca dotada gotovo potpuno nepoznatih i zaboravljenih. Stoga je Dadić svojim cjelokupnim opusom ne samo rekonstruirao razvoj znanosti u Hrvata, već je dao i vrijedan prilog prepoznatljivosti hrvatskog doprinosa europskom kontekstu, razmatran kroz prizmu razvoja znanosti.

Rad na pisanju knjiga te istraživački rad u okviru Akademijina Zavoda akademik Dadić dopunjavao je višegodišnjom suradnjom s uglednim društvima i institucijama. Znanstvenu je djelatnost organizirao i u suradnji s Hrvatskim prirodoslovnim društvom, u nekoliko znanstvenih skupova i zbornika, te kao član predsjedništva i član uredništva časopisa *Priroda*, za što je imenovan počasnim članom društva. Član je i suradnik Hrvatskog matematičkog društva, Matice hrvatske, suradnik Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža i Zvezdarnice u Zagrebu, te dobitnik njihovih priznanja i nagrada.

Akademik Žarko Dadić doprinosio je boljem poznavanju hrvatske kulturne i znanstvene baštine na različite načine. Sudjelovao je u nekoliko projekata Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Imao je značajnog udjela u realizaciji projekta *Hrvatska i Europa*. Angažiran na tom velikom projektu, doprinosio je kao član uredničkog vijeća svih svezaka, a posebno kao urednik njegova 5 sveska.

Među novijim projektima u koje je uključen značajem se ističe veliki međunarodni projekt objavljivanja cjelokupnih Boškovićevih djela i njegove korespondencije. To je znanstveni pothvat koji je usprkos svojoj važnosti i Boškovićevu značaju za našu znanstvenu baštinu, manje poznat u hrvatskoj akademskoj i široj javnosti. Akademik Dadić

uključen je u projekt kao član nacionalne znanstvene komisije (*Commissione Scientifica Nazionale*) talijanske akademije znanosti (*Accademia nazionale delle scienze detta dei XL*), te sudjeluje u priređivanju za tisak nekoliko Boškovićevih djela, posebno onih iz astronomije. Dosad je kritički priredio i popratio raspravom dva izdanja Boškovićevih astronomskih djela.²³

Zaključno se može kazati kako je akademik Žarko Dadić danas najznačajniji povjesničar egzaktnih znanosti u Hrvatskoj i promicatelj povijesti znanosti, najplodniji pisac djela iz tog područja koji je kroz brojna mentorstva i projekte utjecao na mlađe istraživače. U svom radu ostvario je plodonosno prožimanje egzaktnih i povijesnih znanosti, koje ga je vodilo do novih saznanja. Neke od specifičnosti njegova rada su uspješno spajanje prirodnih i humanističkih znanosti, te princip interdisciplinarnog pristupa istraživanjima na kojem se temelje njegove sinteze iz povijesti znanosti, a bez kojeg nije moguća konzistentna i vjerodostojna rekonstrukcija kulturnog i znanstvenog razvoja jednog naroda.

Vrijedna poštovanja jest činjenica da i danas u svojoj zreloj dobi, jednako kao i na početcima svoje karijere istražuje i piše vođen velikim žarom te intelektualnom radoznavošću. Potaknut znanstvenom znatiželjom istražuje i stvara nove zaključke, pokušavajući rekonstruirati i odgovoriti na dosada nepoznata pitanja i područja.

U novijim djelima nastavlja tradiciju znanstvene misli koju je razvijao posljednjih pola stoljeća, ali je ponešto i transformira. Karakteristično je da u djelima koje objavljuje posljednjih godina ulazi u dijalog i polemizira s pojedinim autorima i njihovim tezama s kojima dijeli područja istraživanja. Posebno ga zanima odnos povijesti znanosti i povijesti filozofije, te općenito utjecaj filozofije i pojedinih filozofskih problema na razvoj znanosti. Također naglašava važnosti spoznajne metode i metodologiju kojom se služi u istraživanju povijesti znanosti. Njegove minuciozno izgrađene rekonstrukcije razvoja ideja, metoda i koncepcija odražavaju njegov osjećaj istraživačkog zadovoljstva, posebice kada se njegovi zaključci razlikuju od dosadašnjih tumačenja.

U svojim sintezama znanosti u Hrvata koje je objavljivao u periodu od 1982. do 2010. godine, Žarko Dadić često je rabio termin egzaktne znanosti kojim se i danas nazivaju znanosti koje se služe matematikom, a Međunarodna akademija za povijest znanosti koristi taj naziv za antiku, srednji vijek i renesansu i pod njim razumijeva matematiku, astronomiju, mehaniku i optiku. Ostala područja uključuje u tim razdobljima u prirodnu filozofiju. Kako se nakon Galileja sve više matematiziraju i druga područja fizike, od konca renesanse i ona se uklapaju u pojam egzaktnih znanosti. Premda je

23 Žarko Dadić (ur.), *Opera pertinentia ad opticam et astronomiam*, Volumen V/tomo III, Opere scientifiche, Astronomia e Ottica, Edizione nazionale delle opere e della corrispondenza di Ruggiero Giuseppe Boscovich, Accademia nazionale delle scienze detta dei XL, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, INAF – Osservatorio astronomico di Brera i Pontificia università Gregoriana, Milano, 2006; Žarko Dadić (ur.) *De Solis ac Lunae defectibus*, Volumen VIII/1 e 2, Opere scientifiche in versi, Edizione nazionale delle opere e della corrispondenza di Ruggiero Giuseppe Boscovich, Accademia nazionale delle scienze detta dei XL, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, INAF – Osservatorio astronomico di Brera i Pontificia università Gregoriana, Milano, 2006.

Žarko Dadić najviše pisao o povijesti matematike, fizike i astronomije, u svojim knjigama učestalo obrađuje i povijest bliskih znanstvenih područja. To se posebno odnosi na povijest tehničkih znanosti, kemije i biomedicinskih znanosti. Pristupivši 2014. godine pisanju novog niza sinteza odlučio se za nov pristup i novu strukturu knjiga. Promjene su se odrazile i na nazivlje, ali i na naslove knjiga u pojedinim razdobljima. Od tog perioda koristi se terminom znanost koju shvaća u smislu engleskog ili francuskog *science*, dakle pod tim nazivom obuhvaća prirodne i matematičke znanosti, na način kako su obuhvaćene na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu. Tome dodaje u jednom reduciranom opsegu primijenjene znanosti, i to tehniku i medicinu. Međutim i sam naglašava kako promjenom naziva i korištenjem termina znanost i prirodna filozofija nije bilo moguće jednako ih primijeniti na sva razdoblja, kao što ni termin egzaktne znanosti iz ranijih djela nije bio jednako primjenjiv za sve periode, te ih treba shvatiti u aproksimativnom smislu.

***

Važno je naglasiti da domena u kojoj Žarko Dadić provodi istraživanja razvoja egzaktnih znanosti gotovo nikada nije jednoznačno određen metodologijom prirodnih znanosti. Taj je okvir istraživanja proširen kompleksnijim prostorom u kojoj se isprepliću prirodne i humanističke znanosti. Njegova razmatranja povijesti znanosti uz temeljne znanstvene argumente uvijek u sebi sadrže i nezaobilazna tumačenja šireg društvenog konteksta, kojima se zaokružuje slika znanstvenog razvoja. Stoga su u njegovim sintezama razvoja znanosti prikazi znanstvenih promjena i događanja obogaćeni povijesnom, a ponekad i političkom dimenzijom. Svi su ti su elementi prisutni u njegovim djelima, gdje sjedinjeni i povezani daju cjelovitu sliku razvoja znanosti. Posebno je zanimljiva jedna od posljednjih knjiga akademika Žarka Dadića *Na razmeđu civilizacija*, u kojoj autor, prateći razvoj egzaktnih znanosti u tri civilizacije koje se susreću na ovim prostorima, ukazuje na dosadašnje zablude i krive zaključke koji proizlaze iz neprimjerenih pojednostavljanja ili pak pretjerivanja. Komparativni prikaz razvitaka znanosti i prirodne filozofije znanosti u tri civilizacije, i to zapadnoeuropske, islamske i bizantinske, širi je okvir u sklopu kojeg Žarko Dadić tumači razvitak prirodne filozofije i znanosti u Hrvata i Srba, te u islamu nakon dolaska Turaka na ove prostore. U knjizi se razrađuje ideja da se pokaže ove prostore kao mjesto stjecanja različitih znanstvenih utjecaja. Detaljno istraživanje dovelo je autora do novih zaključaka koji nisu usko vezani samo uz područje prirodnih znanosti i filozofije, već su usmjereni prema širem, općenitijem civilizacijskom razvoju pa je djelo interesantno i širem krugu čitatelja. Pišući na jednostavan način, postupno i znanstvenim argumentima gradi kompleksnu sliku razvoja, ne ostavljajući temeljna pitanja bez odgovora. Tragajući za novim znanjima i pristupima s vremenom je proširivao interdisciplinarna i multidisciplinarna polja komparativnih proučavanja. Vrlo široko je područje u kojem Žarko Dadić prati tragove razvoja i primjene egzaktnih znanosti, što zadire u različita područja ljudske djelatnosti, od primjene teorije u različitim znanostima, zatim tehnici i konačno u umjetnosti. Stoga

istražuje ne samo razvoj znanstvenih spoznaja u njihovu teoretskom kontekstu, već i različite praktične djelatnosti u kojima se razvoj odražava. U nizu djela koje je Žarko Dadić napisao, sadržajem, pristupom i stilom ističe se knjiga *U vrtlogu izopačenih stavova* u kojoj piše o osobnim i profesionalnim iskustvima. To je djelo posebno i po tome što sadrži elemente autobiografskog izlaganja vlastitih znanstvenih pogleda i razvoja. U njemu se znanstveni tekst dopunjava s osobnim sjećanjima, svjedočanstvima, razmišljanjima i razmatranjima o utjecajima društvenih promjena i prilika na pojedince te promišljanjima o njihovom utjecaju na znanstvenu zajednicu u cjelini. Tijekom svoje dugogodišnje karijere bio je svjedokom društveno-političkih preobrazbi koje su nastajale u našem društvu tijekom druge polovice XX. stoljeća, što bilježi na stranicama ove knjige. U pojedinim poglavljima Dadić govori o metodologiji u povijesti znanosti i naglašava epistemološku vrijednost povijesti znanosti kojoj se po njegovu sudu unutar znanstvenog i školskog sustava ne poklanja zaslužena pažnja. Djelo uz obrise osobne intelektualne biografije nosi elemente općeg te govori o metodologiji u povijesti znanosti. Događanja iz profesionalnog života, prožeta osobnim iskustvom, izmjenjuju se sa svjedočanstvima različitih oblika istraživanja povijesti znanosti i načina na koji se provode posljednjih pedesetak godina ne samo unutar specijaliziranih odsjeka Akademije, već i šire u drugim uglednim institucijama s kojima je godinama ostvarivao suradnju. U ovom djelu Žarko Dadić iznosi i svoje mišljenje o pravilnom pristupu istraživanjima povijesti znanosti i metodologiji historiografije, te nastoji implicitno, a ponekad i eksplicitno odgovoriti na niz temeljnih pitanja. Ukazuje na činjenicu da je razvoj znanosti značajan segment općeg kulturnog razvoja svakog naroda. U tom kontekstu govori o biti povijesti znanosti, njezinoj svrsi te značenju koje ima u izgradnji nacionalnog identiteta.

Preko pola stoljeća intenzivnog znanstvenog rada Žarka Dadića, rezultiralo je nizom zapaženih znanstvenih monografija i sinteza iz područja povijesti egzaktnih znanosti, bogatih izvornim autorovim istraživanjima i dubokim znanstvenim iskustvom. Baveći se poviješću ideja u matematici, fizici i astronomiji te koristeći se interdisciplinarnim istraživanjima i multidisciplinarnim pristupom građi, Žarko Dadić načinio je svoja djela zanimljivima ne samo uskom krugu znalaca, nego i znatno šire.

Specifičnim pristupom u kojem se razvoj prirodnih (egzaktnih) znanosti prikazuje i doživljava kao element općeg razvoja društva autor stvara vezu kojom njegova djela postaju dijelom područja humanističkih znanosti.

Tempo kojim akademik Dadić piše (šest objavljenih knjiga u posljednjih šest godina), svjedoči da ni s 85 godina nije zasićen i umoran od rada, te da mu traženje novih spoznaja predstavlja veliki užitek i sada jednako kao i svih proteklih godina duge i uspješne karijere. Kao dugogodišnja suradnica i veliki poštovatelj njegova rada na kraju bih navela i nešto osobno budući da sam gotovo četvrt stoljeća svjedok njegova kontinuiranog i intenzivnog rada i istraživanja. Prva njegova djela privukla su me da za životno zanimanje odaberem povijest znanosti. U brojnim kontaktima još od konca mojih studentskih dana profesorovi mentorski savjeti bili su mi dragocjen orijentir

i omogućili su mi da, radeći u znanosti, osjetim pravu radost istraživanja i stjecanja novih spoznaja. To je nešto u čemu svakoga dana vidim smisao, što me bez obzira na okolnosti trajno veseli i ispunjava, te na tome veliko hvala.

SUMMARY

Uloga akademika Žarka Dadića u razvitku Zavoda za povijest i filozofiju znanosti te njegova istraživanja hrvatske znanstvene baštine

The article reviews the scientific work of Academician Žarko Dadić and his contribution to the development of the Institute for the History and Philosophy of Science within the Croatian Academy of Sciences and Arts. Academician Dadić has in various ways been connected with the work of this Institute from its founding in the year 1960 until present day. The article delivers the chronological and thematic lists of the main areas of his exhaustive research and shows the context of his published works. Academician Dadić's teaching and mentoring activities are also shown as well as important national and international projects in which over time he took part and is still actively involved.

Keywords: Institute for the History and Philosophy of Science, histori of science, Žarko Dadić